

การบริหารทางการศึกษาในการใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรม
The Moral of Artificial Intelligent Usage in Educational Administration

พงศกร เกิดวิเชียร

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: s67561802076@ssru.ac.th

สุทธิพงศ์ บุญผดุง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: sudditpong.bo@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัลเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาสังคม โดยเฉพาะปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ที่เข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารการศึกษา AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผน การจัดการข้อมูล และการตัดสินใจในสถานศึกษา การใช้ AI ต้องดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมเพื่อป้องกันปัญหาด้านความเป็นส่วนตัว ความโปร่งใส และการเลือกปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้นจากอัลกอริธึม AI บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสำคัญของจริยธรรมในการบริหารการศึกษาด้วย AI โดยเน้นหลักการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม นอกจากนี้ ยังกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติในการนำ AI มาใช้เพื่อพัฒนาระบบบริหารการศึกษาอย่างมีจริยธรรม อาทิ การกำหนดนโยบายที่ชัดเจน การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เกี่ยวกับ AI และการประเมินผลกระทบของ AI ต่อระบบการศึกษา ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า AI สามารถเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการบริหารการศึกษา หากมีแนวทางการใช้ที่คำนึงถึงจริยธรรมและคุณค่าทางสังคม

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา, ปัญญาประดิษฐ์, การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรม

Abstract

In the digital era, technology plays a crucial role in daily life and societal development. Particularly, Artificial Intelligence (AI), has become an essential tool in educational administration. AI enhances efficiency in planning, data management, and decision-making in schools. However, using AI must adhere to ethical principles to prevent issues related to privacy, transparency, and algorithmic bias. This article aims to propose the importance of ethics in educational administration with AI, emphasizing key principles such

as data privacy, transparency, fairness, and social responsibility. Additionally, it discusses practical guidelines for integrating AI into educational administration ethically, including establishing clear policies, training personnel on AI, and assessing AI's impact on the education system. The study highlights that AI can be a highly effective tool in educational administration if implemented with ethical considerations and societal values in mind

Keywords: Education Administration, Artificial Intelligence, Moral Use of Artificial Intelligence

บทนำ

ปัจจุบันเป็นช่วงที่ก้าวเข้าสู่ในช่วงยุคดิจิทัล เทคโนโลยีถูกพัฒนาเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน การติดต่อสื่อสารโทรคมนาคมและการใช้อินเทอร์เน็ตในการสืบค้นข้อมูลได้สะดวกมากยิ่งขึ้น (เสาวลักษณ์ พันธบุตร, 2560) ยุคดิจิทัลได้พัฒนามาตั้งแต่ในสมัยที่เริ่มมีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ต เปลี่ยนจากระบบออฟไลน์มาเป็นออนไลน์ เช่น การส่งจดหมายธรรมดาเป็นจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายขึ้นและตลอดเวลาจากการเข้าเว็บไซต์ ซึ่งต่อมาได้มีการสร้างเครือข่ายทางสังคม สำหรับการติดต่อสื่อสารกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ และการนำไปใช้ในเชิงธุรกิจมากขึ้น เช่น การโฆษณาสินค้า หลังจากนั้นได้พัฒนาเป็นระบบในการเก็บข้อมูลต่างๆที่หน่วยงานต่าง ๆ นำมาใช้ในการจัดการข้อมูล เพื่อความสะดวกต่อการจัดเก็บ การเข้าถึงข้อมูล และสามารถแบ่งปันข้อมูลกับผู้อื่นได้โดยง่าย (อนุรักษ์ คงคิด, 2565) ซึ่งในตอนนี้เรียกได้ว่าเทคโนโลยีได้พัฒนามาเป็นเทคโนโลยีที่มีความฉลาดมีความสามารถในการทำงานแทนมนุษย์ได้ ช่วยลดภาระงาน เพิ่มศักยภาพในการทำงานของมนุษย์ เป็นเทคโนโลยีที่เรียกว่า “ปัญญาประดิษฐ์”

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้ถือกำเนิดขึ้น ค.ศ 1956 ในงานประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยดาร์ตมัธ สหรัฐอเมริกา มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ขึ้น แต่ยุคนั้นมีความสนใจที่น้อยเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ การศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์จึงหยุดไป แต่นักกลับมาศึกษาและพัฒนาฟื้นฟูในปี ค.ศ.1980 ปัญญาประดิษฐ์ได้มีการศึกษาและพัฒนาต่อเนื่อง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) จนมาถึงปัจจุบันในยุคดิจิทัลปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีบทบาทสำคัญในการทำงานของประเทศไทยในหลายภาคส่วน ทั้งด้านการศึกษา อุตสาหกรรม เศรษฐกิจ ฯลฯ ในช่วงการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19 เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษา จากห้องเรียนจริงกลายเป็นห้องเรียนออนไลน์ ปัญญาประดิษฐ์พัฒนามามีส่วนช่วยการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนจนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะเฉพาะด้าน (กรกมล ศรีวัฒน์, 2565) และในด้านการบริหารการศึกษาปัญญาประดิษฐ์เข้ามาเป็นเครื่องมือบริหารจัดการจัดการบริหารสถานศึกษา เพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาการบริหารการศึกษา พัฒนาระบบและรูปแบบการ

เรียนการสอน มีส่วนร่วมการตัดสินใจของผู้บริหารทางการศึกษา ในภาคการศึกษาต้องคำนึงถึงเรื่องจริยธรรมและความท้าทายของการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้อย่างรอบคอบ (สว่างนภา ต่วนภูษา, 2567)

กระทรวงศึกษาธิการได้มีการส่งเสริมและผลักดันนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาปรับใช้ในการจัดการศึกษาโดยวางแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา เพื่อจะพลิกโฉมการศึกษาจากการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการศึกษา ทั้งการช่วยเหลือผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวดเร็ว สร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนรู้ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ทำให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายน่าสนใจส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) การนำเทคโนโลยีและปัญญาประดิษฐ์เข้ามาใช้ต้องอาศัยการกำหนดทิศทางและแนวทางที่เหมาะสมของหน่วยงานเพื่อจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดและยังต้องคำนึงถึงเรื่องจริยธรรมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ที่มีส่วนเกี่ยวกับการนำมาใช้ในการบริหารการศึกษา

การใช้ปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เทคโนโลยีนี้นำมาซึ่งประโยชน์สูงสุดต่อมนุษยชาติและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น หลักการจริยธรรมที่ควรพิจารณา ได้แก่ การเคารพความเป็นส่วนตัวของข้อมูล (privacy) การรักษาความมั่นคงและปลอดภัย (security and safety) การสร้างความน่าเชื่อถือ (reliability) การส่งเสริมความเป็นธรรมและไม่แบ่งแยก (fairness and non-discrimination) ความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบาย (transparency and explainability) การรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้น (accountability) และการให้มนุษย์เป็นผู้ควบคุมเพื่อความยั่งยืนของมนุษยชาติ (human oversight and human agency) การปฏิบัติตามหลักการเหล่านี้จะช่วยให้การพัฒนาและการใช้ AI เป็นไปอย่างมีความรับผิดชอบและสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

สรุปว่า เทคโนโลยีดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การบริหารจัดการ และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้จำเป็นต้องคำนึงถึงจริยธรรม ความเป็นส่วนตัว ปลอดภัย และความเป็นธรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องกำหนดแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้การใช้ AI ส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับค่านิยมของสังคม

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา ปัญญาประดิษฐ์และจริยธรรม

การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการจัดการระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมการวางแผน การจัดสรรทรัพยากร และการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดต่อผู้เรียนและสังคม หลักการสำคัญของการบริหารการศึกษาประกอบด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน การเน้นผลลัพธ์ การกระจายอำนาจ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Bush, 2018; Fullan, 2020; Hoy & Miskel, 2012) แนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม การพัฒนาหลักสูตร

ให้ทันสมัย การบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา การประกันคุณภาพ การศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐาน และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ การศึกษา (Owens & Valesky, 2015) ทั้งนี้ การบริหารการศึกษาที่ดีจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หลักการสำคัญของการบริหารการศึกษา ได้แก่ 1) หลักการมีส่วนร่วม (Participation Principle) คือ การบริหารการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการดำเนินงานทางการศึกษา (Bush, 2018) 2) หลักการเน้นผลลัพธ์ (Result-Oriented Principle) ระบบการศึกษาควรมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยพิจารณาผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ (Hoy & Miskel, 2012) 3) หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization Principle) คือ ระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรมีการกระจายอำนาจให้แก่สถานศึกษา เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างคล่องตัว และตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น (Fullan, 2020) 4) หลักการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient Resource Utilization Principle) การจัดสรรทรัพยากรในระบบการศึกษาต้องดำเนินการอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาผู้เรียน (Owens & Valesky, 2015) แนวทางปฏิบัติในการบริหารการศึกษา 1) การกำหนดนโยบายการศึกษา (Educational Policy Development) คือ ผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับเป้าหมายของประเทศและความต้องการของสังคม โดยใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์มาประกอบการตัดสินใจ 2) การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ (Curriculum and Instructional Development) คือ การบริหารหลักสูตรต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและความทันสมัย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือช่วยพัฒนาการเรียนการสอน 3) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management in Education) คือ ผู้บริหารต้องมีแผนในการสรรหา ฝึกอบรม และพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา 4) การประกันคุณภาพการศึกษา (Educational Quality Assurance) คือ การบริหารการศึกษาควรมุ่งเน้นการประกันคุณภาพ เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด 5) การใช้เทคโนโลยีในการบริหารการศึกษา (Technology in Educational Administration) คือ เทคโนโลยีสามารถช่วยให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การใช้ระบบสารสนเทศทางการศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลและวิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นเทคโนโลยีที่สามารถจำลองกระบวนการคิดของมนุษย์ผ่านอัลกอริทึมและการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในหลายด้าน รวมถึง การศึกษาและการบริหารการศึกษา AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ การจัดการทรัพยากร และการพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน เช่น ระบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning) และการใช้ AI วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (Holmes, Bialik, & Fadel, 2019) นอกจากนี้ AI ยังช่วยผู้บริหารสถานศึกษาในการวิเคราะห์แนวโน้มทางการศึกษาและปรับปรุงระบบการ

จัดการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ยังมีความท้าทาย เช่น ประเด็นด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี (Selwyn, 2019) ดังนั้น การพัฒนาและใช้งาน AI ในการศึกษาจึงต้องดำเนินไปอย่างรอบคอบและคำนึงถึงผลกระทบในทุกมิติ

จริยธรรมเป็นกฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง คือ ความเป็นผู้มีปัญญา มีเหตุผล ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักไตร่ตรอง จำแนกความดี-ความชั่ว ความถูก-ความผิด สิ่งใดควร-ไม่ควร ทำให้บุคคลเกิดการควบคุมตนเองและกลุ่ม เกิดพฤติกรรม ประพฤติปฏิบัติในสังคม จริยธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อค่านิยมหรือคุณธรรมตั้งแต่ 2 ตัวขัดแย้งกัน ทำให้บุคคลต้องตกอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจหรือแก้ปัญหาในการเลือกที่จะปฏิบัติตามคุณธรรมหรือค่านิยมตัวใดตัวหนึ่ง จริยธรรมเป็นแนวทางที่กำหนดพฤติกรรมและการตัดสินใจของมนุษย์ให้เป็นไปตามหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งเมื่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในชีวิตประจำวัน จึงเกิดคำถามเกี่ยวกับจริยธรรมในการพัฒนาและใช้งาน AI โดยเฉพาะในด้านความเป็นส่วนตัวของข้อมูล การใช้ AI อย่างโปร่งใส และความรับผิดชอบต่อผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (Boddington, 2017) ในภาคการศึกษา AI ถูกนำมาใช้เพื่อปรับปรุงระบบบริหารจัดการและการเรียนรู้เฉพาะบุคคล แต่ยังมีความเสี่ยงด้านความลำเอียงของอัลกอริธึม การละเมิดข้อมูลของนักเรียน และการลดบทบาทของครูในกระบวนการเรียน การสอน (Selwyn, 2019) ดังนั้น การใช้ AI ในการศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางที่คำนึงถึงจริยธรรมอย่างรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษา

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เป็นเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญในยุคดิจิทัล โดยช่วยให้ระบบคอมพิวเตอร์สามารถเรียนรู้ วิเคราะห์ และตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาด ซึ่งปัจจุบัน AI ได้รับการประยุกต์ใช้ในหลากหลายด้าน รวมถึงการบริหารการศึกษา โดยช่วยให้กระบวนการจัดการทางการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ตั้งแต่การบริหารทรัพยากร การวางแผนหลักสูตร ไปจนถึงการติดตามและประเมินผลการเรียนของนักเรียน (Luckin, 2018) อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในการบริหารการศึกษายังมีความท้าทายหลายประการ เช่น ความกังวลด้านจริยธรรม ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และการเตรียมบุคลากรให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ปัญญาประดิษฐ์กับบทบาทในการบริหารการศึกษา 1. การวางแผนและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ AI สามารถช่วยผู้บริหารสถานศึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวโน้มทางการศึกษา เช่น อัตราการเข้าเรียน ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และประสิทธิภาพของหลักสูตร เพื่อช่วยให้สามารถตัดสินใจได้อย่างแม่นยำและมีข้อมูลสนับสนุน (Schiff, 2021) ระบบ AI ยังสามารถใช้ในการคาดการณ์แนวโน้มของการศึกษาในอนาคต และช่วยให้สถาบันการศึกษาสามารถปรับตัวให้ทันกับความต้องการของตลาดแรงงาน 2.การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ AI ช่วยในการคัดกรองและสรรหาบุคลากรด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลของผู้สมัคร รวมถึงความสามารถและประสบการณ์ เพื่อให้

การคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษาตรงกับความต้องการของสถานศึกษา นอกจากนี้ AI ยังสามารถใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของครูผ่านการวิเคราะห์ผลการสอนและ 피ดแบ็กจากนักเรียน (Brynjolfsson & McAfee, 2017) 3. การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้เฉพาะบุคคล AI สามารถช่วยออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละคน โดยใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนมาปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสม นอกจากนี้ ระบบการเรียนรู้อัจฉริยะ (Intelligent Tutoring Systems) ยังสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับคำแนะนำเฉพาะบุคคล ทำให้เกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น (Holmes, Bialik, & Fadel, 2019) 4. การบริหารและติดตามผลการศึกษาระบบ AI สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนในเชิงลึก เพื่อตรวจสอบแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และคาดการณ์ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความเสี่ยงในการออกกลางคันของนักเรียน ทำให้ผู้บริหารสามารถกำหนดมาตรการช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (Selwyn, 2019)

ความท้าทายของ AI ในการบริหารการศึกษาแม้ว่า AI จะมีศักยภาพในการช่วยพัฒนาการบริหารการศึกษา แต่ก็มี ความท้าทายหลายประการ เช่น ปัญหาด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว: ข้อมูลนักเรียนและบุคลากรต้องได้รับการคุ้มครองจากการถูกนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต (Selwyn, 2019) ความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยี: สถานศึกษาบางแห่งอาจขาดงบประมาณหรือทรัพยากรในการนำ AI มาใช้ ซึ่งอาจสร้างความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Luckin, 2018) การเตรียมความพร้อมของบุคลากร: ครูและผู้บริหารต้องได้รับการฝึกอบรมเพื่อให้สามารถใช้ AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าใจถึงขอบเขตของเทคโนโลยี (Holmes et al., 2019)

การบริหารการศึกษาในการปัญญาประดิษฐ์อย่างมีจริยธรรม

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้กลายเป็นเทคโนโลยีสำคัญที่เข้ามามีบทบาทในระบบการศึกษา โดยเฉพาะในการบริหารการศึกษา ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการวางแผน การจัดการข้อมูล และการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม การใช้ AI ในการบริหารการศึกษานั้นต้องดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาด้านความเป็นส่วนตัว ความโปร่งใส และการเลือกปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้นจากอัลกอริธึม AI (Boddington, 2017) ความสำคัญของจริยธรรมในการใช้ AI ในการบริหารการศึกษา AI ช่วยให้การบริหารการศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อช่วยในการตัดสินใจ การคาดการณ์แนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการปรับปรุงหลักสูตรตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน (Luckin, 2018) อย่างไรก็ตามการใช้ AI อย่างไม่มีจริยธรรมอาจนำไปสู่ปัญหาหลายประการ เช่น การละเมิดความเป็นส่วนตัวของนักเรียน การใช้ข้อมูลอย่างไม่โปร่งใส และอคติที่แฝงอยู่ในอัลกอริธึมที่อาจส่งผลกระทบต่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Selwyn, 2019) ดังนั้น การนำ AI มาใช้ในการบริหารการศึกษาควรดำเนินการอย่างมีจริยธรรม เพื่อป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นและเสริมสร้างความยุติธรรมในระบบการศึกษา

หลักการจริยธรรมในการใช้ AI ในการบริหารการศึกษา 1) ความเป็นส่วนตัวและการคุ้มครองข้อมูล (Privacy and Data Protection) AI สามารถรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากเกี่ยวกับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ดังนั้น การบริหารการศึกษาที่ใช้ AI ต้องปฏิบัติตามหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยต้องมีมาตรการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต และให้ผู้ใช้สามารถควบคุมข้อมูลของตนเองได้ (Floridi & Cowls, 2019) 2) ความโปร่งใสและความสามารถในการอธิบาย (Transparency and Explainability) การตัดสินใจที่ขับเคลื่อนโดย AI ควรมีความโปร่งใส และสามารถอธิบายได้ถึงกระบวนการที่ใช้ในการตัดสินใจ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าใจและตรวจสอบได้ AI ที่ไม่มีความโปร่งใสอาจก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจและนำไปสู่การตัดสินใจที่ไม่ยุติธรรมในระบบการศึกษา (Schiff, 2021) 3) ความเสมอภาคและการลดอคติ (Fairness and Bias Mitigation) AI อาจมีอคติที่เกิดจากชุดข้อมูลที่ใช้ในการฝึกฝนระบบ ซึ่งอาจนำไปสู่การเลือกปฏิบัติในระบบการศึกษา เช่น การคัดเลือกนักเรียนโดยอิงจากข้อมูลที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีแนวทางป้องกันและตรวจสอบอคติที่อาจเกิดขึ้นในอัลกอริธึม (Brynjolfsson & McAfee, 2017) 4) ความรับผิดชอบและจริยธรรมทางสังคม (Accountability and Social Ethics) การใช้ AI ในการบริหารการศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม และต้องมีมาตรการกำกับดูแลเพื่อให้แน่ใจว่า AI ถูกนำมาใช้ในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Holmes, Bialik, & Fadel, 2019)

แนวทางการบริหารการศึกษาโดยใช้ AI อย่างมีจริยธรรม 1) การกำหนดนโยบายด้านจริยธรรม – สถาบันการศึกษาควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม โดยรวมถึงแนวปฏิบัติด้านความเป็นส่วนตัว ความโปร่งใส และการลดอคติ 2) การอบรมและพัฒนาบุคลากร – ครูและผู้บริหารการศึกษาควรได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม เพื่อให้สามารถนำ AI ไปใช้ได้อย่างเหมาะสม 3) การใช้เทคโนโลยี AI ที่เปิดเผยและสามารถตรวจสอบได้ – เลือกใช้ AI ที่สามารถอธิบายกระบวนการตัดสินใจได้ เพื่อลดความเสี่ยงในการใช้ AI อย่างไม่มีความรับผิดชอบ 4) การประเมินผลกระทบของ AI ในการศึกษา – มีการติดตามและประเมินผลกระทบของ AI อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่า AI ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อระบบการศึกษา ในประเทศไทย มีการตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมในการใช้ AI ในการศึกษา ตัวอย่างเช่น งานวิจัยของดานะ (2566) ได้เสนอแนวทางการเตรียมความพร้อมด้านจริยธรรมสำหรับนักเรียนในยุค AI โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ ความเข้าใจในผลกระทบของ AI และความสามารถในการตัดสินใจเชิงจริยธรรม นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) ได้จัดทำเอกสารแนวปฏิบัติจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและใช้ AI อย่างมีจริยธรรมในบริบทต่าง ๆ รวมถึงการศึกษา

สรุปการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการบริหารการศึกษาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในด้านการวางแผน การจัดการข้อมูล และการตัดสินใจ อย่างไรก็ตาม การใช้ AI จำเป็นต้องดำเนินการภายใต้หลักจริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อป้องกันปัญหาด้านความเป็นส่วนตัว ความโปร่งใส และการเลือกปฏิบัติที่อาจเกิดขึ้นจากอัลกอริธึม หลักการจริยธรรมสำคัญที่ควรพิจารณา ได้แก่ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ความโปร่งใสใน

การตัดสินใจ การลดอคติในอัลกอริธึม และความรับผิดชอบต่อสังคม แนวทางสำคัญในการบริหารการศึกษา โดยใช้ AI อย่างมีจริยธรรม ได้แก่ การกำหนดนโยบายด้านจริยธรรม การอบรมและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI การเลือกใช้เทคโนโลยีที่สามารถตรวจสอบได้ และการประเมินผลกระทบของ AI ใน ระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในประเทศไทย มีการตระหนักถึงความสำคัญของจริยธรรมในการใช้ AI ใน การศึกษา โดยมีการศึกษาและกำหนดแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้ AI ถูกนำมาใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างมี จริยธรรมและมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การนำ AI มาใช้ในการบริหารการศึกษาจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบ จริยธรรมที่เหมาะสม เพื่อให้มั่นใจว่าเทคโนโลยีนี้สามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาได้ อย่างยั่งยืนและเป็นธรรม โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อผู้เรียน ครู และสังคมโดยรวม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา*. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- กรกมล ศรีวัฒน์. (2565). *ปัญญาประดิษฐ์กับการศึกษาในยุคดิจิทัล*. วารสารการศึกษาและเทคโนโลยี, 17(2), 45-56.
- दानะ, ว. (2566). *จริยธรรมในยุคปัญญาประดิษฐ์: การเตรียมนักเรียนสำหรับอนาคต*. วารสารชินตะสิทธิ์, 1(3), 167-178.
- สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). *เอกสารแนวปฏิบัติจริยธรรม ปัญญาประดิษฐ์ (Thailand AI Ethics Guideline)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *รายงานการศึกษาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- เสาวลักษณ์ พันธบุตร. (2560). *เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม*. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 12(1), 23-34.
- อนรรักษ์ คงคิด. (2565). *แนวโน้มการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในภาคการศึกษาไทย*. วารสารเทคโนโลยีและการจัดการศึกษา, 19(2), 112-129.
- สว่างนภา ต่วนภูษา. (2567). *การบริหารการศึกษาด้วยปัญญาประดิษฐ์: โอกาสและความท้าทาย*. วารสารบริหารการศึกษา, 21(1), 89-103.
- Boddington, P. (2017). *Towards a code of ethics for artificial intelligence*. Springer.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2017). *Machine, platform, crowd: Harnessing our digital future*. W.W. Norton & Company.
- Bush, T. (2018). *Theories of educational leadership and management (5th ed.)*. Sage.

Floridi, L., & Cowls, J. (2019). *The ethics of artificial intelligence: Principles, challenges, and opportunities*. *Minds and Machines*, 29(4), 703-715.

Fullan, M. (2020). *Leading in a culture of change* (2nd ed.). Jossey-Bass.

Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2012). *Educational administration: Theory, research, and practice* (9th ed.). McGraw-Hill.

Luckin, R. (2018). *Machine learning and human intelligence: The future of education for the 21st century*. UCL Press.

Owens, R. G., & Valesky, T. C. (2015). *Organizational behavior in education: Leadership and school reform* (11th ed.). Pearson.

Schiff, D. (2021). *Education and artificial intelligence: Navigating the ethical challenges*. Routledge.

Selwyn, N. (2019). *Should robots replace teachers? AI and the future of education*. Polity Press.